

Jødeforfølgelserne

Endlösung – Vernichtung

Berlin d. 20.01.42. en konference afholdes i Wansee udenfor Berlin, dens leder var Heydrich, Tjekkoslavakiets bøddele.

Han blev senere likvideret, til gengæld herfor jævnedes SS byen Lidice med jorden, myrdede alle mænd og sendte børn og kvinder i dødslejrene.

Tysklands højst stående embedsmænd og repræsentanter for industrien var indkaldt. Resultatet blev det «bedst» planlagte folkemord i historisk tid. Der Endlösung var resultatet af års nazistisk propaganda, planlægning og forberedelse.

Med begejstring blev man på konferencen enige om aflivning af 11 millioner europæiske jøder. De nåede dog «kun» at myrde 6 millioner jøder, 2 mill. sigøjnere og et ukendt antal polakker, russere og andre undermennesker.

I Sovjet skulle indsættes Einsatzgruppen, der ombragte jøderne ved billigste aflivningsmetode, alt efter, hvor travlt man havde.

Billigst var hængning.

I de øvrige besatte lande skulle jøderne opbevares i ghettoer, for at blive aflivet i Koncentrationslejrenes gaskamre efterhånden som produktionskapaciteten tillod det.

Nogle af lejrene var:

Auschwitz, Belzec, Buchenwald, Kulmdorf, Majdanek, Soibor, Treblinka, Stutthoff, Neungamme, Dachau, Theresienstadt, Bergen Belzen. Men kun få havde fantasi nok til at forestille sig, hvor djævelsk gennemtænkt planen var i alle detaljer og hvilke konsekvenser den fik.

Først da de allierede hærstyrker rykkede frem og befriede fangerne gik det op for den frie verden, hvor grufuldt det stod til. De tyskere, der blev tvunget ind i lejrene for at gå gennem ligdyngerne, blev tvunget til at gå mellem ovnene med de uforbrændte legemer, til at gå mellem de levende skeletter, de sansede nazisternes grusomheder.

Filmoptagelser viser med al ønskelig tydelighed, at også tyskerne blev lamslået over bestialiteten. Men kun få af disse tyskere, har turdet stå frem og sige sandheden. Tyskere i almindelighed har forsøgt efter bedste evne at sløre en nations forbrydelser, hvilket på mange måder har lighedspunkter med Danmarks tilsløring af skammen over samarbejdspolitikken.

I Sovjetunionen deporteredes fanger til Sibirien før, under og efter krigen. Bedst kendt er Gulagglejren. Ingen af disse kommunistiske lejre var som de nazistiske på forhånd indrettet som udryddelsesleje, men lejrenes indretning, slavearbejdet og den elendige kost fik i den ubarmhjertige sibiriske kulde til resultat, at fangerne blev udslettet i hundred-tusindvis.

Umiddelbart er der ikke den store forskel for mig at se på forbrydelserne, måske kun i omfanget. De første tyske koncentrationslejre, Oranienburg nær Berlin og Dachau ved München blev bygget kort efter Hitlers magtovertagelse. (1933) Fangerne var i begyndelsen kriminelle, homoseksuelle, fagforeningsfolk, venstreorienterede, anti-fascister.

Mange af disse repræsenterede fredsbevægelser og religiøse bevægelser, (Jehovas Vidner og protestantiske) til slut jøder og sigøjnere.

Jødeforfølgelserne i Tyskland foregik i al offentlighed.

Ingen kunne være uvidende om overgrebene, men kun få reagerede – ingen forestillede sig selv i deres vildeste fantasi, hvad konsekvenserne ville blive. Jøderne kendte ikke den nazistiske virkelighed.

Historiske redegørelser for krigsforbrydelser begået mod de tyske flygtninge ved krigens afslutning, har det hidtil manglet på. 9 millioner mennesker var på en sanseløs flugt gennem Europa, to gange Danmarks befolkning, de blev torpederet eller beskydt og bombet fra luften.

Om denne vanvittige ondskab kan forklares med, at det var afdækningen af forbrydelserne i kz-lejrene, der var en udløsende faktor for dette hadets vanvid, kan jeg ikke bedømme – kun at vold avler vold.

Retfærdiggøres disse nedslagninger af civile tyske flygtninge i krigens sidste dage af de krigsforbrydelser, som de tyske nazister havde begået?

Børn blev uden videre aflivet, hvis de ikke blev brugt som forsøgsdyr. For at overleve gemte børn sig i latrinerne, når SS-folkene var på jagt efter dem.

Mindetavlen kan du finde i Hamborg. 20 jødiske børn, som havde været forsøgsdyr blev hængt her sammen med medfanger, som kunne være belastende vidner i en straffesag efter krigen. Børnene var så undervægtige, at de ikke kunne lide den normale død, da de hang i slagtekrogene. SS-folkene trådte hjælpende til.

Da de allierede befriede fangerne i KZ-lejren Bergen Belzen og de nazistiske forbydelser blev afsløret – vakte det et had, som fik rig næring, da de russiske hærstyrker offentliggjorde film fra KZ – lejrene i Polen. Var tyskerne ikke hadet før, blev de det nu.

Nåde blev et ukendt begreb.

De allierede fandt 10.000 lig i KZ-lejren Bergen Belzen. Begravelsen foregik, som du ser.

Jødeforfølgelserne i Danmark oktober 1943

Den tyske rigsfuldmægtigede dr. Werner Best foreslår d. 8. September 1943 i telegram til Hitler, at jødespørgsmålet i Danmark bliver løst. En uge senere godkendte Hitler forslaget. En af den rigsfuldmægtigede, krigsforbryderen dr. Werner Bests embedsmænd, Duckwitz røber planen for aktionen til dansk politiker, denne advarer igen Henriques, rabbiner for den jødiske menighed.

Denne er dog af den opfattelse, at der kun er tale om løse rygter og undlader at lade advarslen gå videre. Flere hundrede jøder var allerede i slutningen af august flygtet til Sverige, men mange blev dog i deres hjem, hvor de blev arresteret.

Den 5. oktober 1943 udstedes forbud mod «uvedkommende» færdsel i havne fra Kastrup til Hundested. 7056 jøder og 686 af deres slægtninge blev frelst, 17 omkom.

Dr. Werner Best og Duckwitz er efter befrielsen beskrevet som anti-nazister og jødernes redningsmænd, men dette må betragtes som et falsum – et bedrag. At en familiefar sprang ud fra tredje sal og blev dræbt, illustrerer alvoren.

Et af mange beviser er dr. Bests bekymring, da al dansk togtrafik stopper under folkestrejken. Det berettes, at han forlangte en situationssrapport time for time over al togtrafik.

Hans bekymring gjaldt fødevaretransporten til Tyskland.

Dansk landbrugseksport var af største betydning for tyskerne.

Regierungsrat, SS-Sturmbandführer og chef for Gestapo Karl Heintz Hoffmann medforfatter til bogen Okänd Armé, som uvist af hvilken grund aldrig er udkommet i Danmark, tegner på side 111 følgende billede:

«Men også i det danske socialdemokrati, som hidtil har samarbejdet med okkupationsmagten, anså man nu tiden for at være inde til at tegne en dobbeltforsikring i Storbritannien og tage intim kontakt med den danske modstandsbevægelse for at sikre, at de ikke efter krigen skulle stå til ansvar for deres tyskvenlighed.

Gennem en forbindelsesmand, som var søfartsekspert hos dr. Best (Duckwitz red.) byttedes informationer og advarsler.

Dr. Best afslørede dagen for aktionen og derved blev «kun» 477 jøder deporteret til Theresienstadt i stedet for 6.000.

Socialdemokraten rapporterede til gengæld om sine forbindelser til modstandsbevægelsen og de allierede.

Endog militære grupper inden for modstandsbevægelsen forsøgte lige før krigsafslutningen at tilbyde visse efterretninger i bytte mod, at tyskerne likviderede kommunistiske modstandsgrupper.

Det var kun i Belgien, at man i lignende omfang lykkedes med det diplomatiske mesterstykke at samarbejde på to adskilte planer.»

citat slut. Socialdemokraten var den senere statsminister Hans Hedtoft.

Gestapochefen beskylder således denne for at være Vertrauensmann, altså stikker.

Hidtil har jeg ikke mødt dementier af sigtelsen.

Var senere statsminister Hans Hedtoft Vertrauensmann?

Var nazisten Duckwitz antinazist?

Var nazisten Duckwitz danske jøders frelser og velgører?

Da modstandsbevægelsen kort tid efter blev udsat for omfattende arrestationer, kan påstanden ikke uden videre tilbagevises.

Efter krigen blev Duckwitz ansat ved den tyske ambassade i København og fremstillet som antinazist.

Hans indmeldelse i nazipartiet skete i 1932.

Kongehuset tildelte ham en orden.

Alt tyder dog på, at han, som den tro embedsmand og nazist har ladet de modtagne informationer (læs stikkerrapporter) gå videre til Gestapo.

Da modstandsbevægelsen på et tidspunkt vurderede, at Gestapo lå inde med så vitale oplysninger, at man anså det for nærliggende, at den ville blive knust, bad man englænderne om at bombe Gestapohovedkvarteret, Shellhuset i København.

Luftangrebet fik katastrofale følger, da mange danske civile, børn og voksne blev dræbt.

Har danske samarbejdspolitikere medansvar for katastrofen?

En ferietur med konsekvenser

På en ferietur i sommeren 1943 møder jeg på vandrehjemmet i Kollund ved Flensborg Fjord to unge, tyske piger fra Köln.

Danske plejeforældre havde taget dem til sig efter Krystalnatten i 1938. Den ene pige og jeg fattede sympati for hinanden, måske fordi hun i mig fandt en person, hun trygt kunne betro sig til og måske fordi, hun opdagede, at jeg egentlig aldrig havde tænkt på, at jøder som sådan, kunne være forskellige fra mig selv. Vi havde nogle få gode dage sammen og i den efterfølgende tid, skrev vi sammen; dog havde jeg bedt om et brevsted til hende og et til mig, samt at hun skulle ødelægge mine breve, for at undgå misforståelser med „myndighederne.»

Få dage efter at jødeforfølgelserne var begyndt, fik jeg et postkort, hvori hun skriver, at hun nyder sin ferie og er på vej nordpå på cykel.

Oversat: Hun er på flugt fra dødslejrene, hun har brug for hjælp.

Samme dag diskuterer jeg problemet med far, og vi lader hatten gå rundt mellem venner for at skrabe lidt penge sammen til jernbanebilletten. Allerede samme aften er jeg på vej til Vejle og ankommer meget sent til den familie, hvor jeg mente, hun havde boet. Det er næsten blevet nat. Jeg banker dem op og en forskræmt person åbner døren på klem. Jeg spørger:

«Er du den og den?»

Det var han, og nu kom det vanskelige, for han var overbevist om, at jeg var enten en gestapomand eller stikker.

Han fik brevkortet og jeg bad ham læse det, og spurgte:

«Hvad får De ud af det?» «Ingenting», var hans svar,,.

«Nå, så skal jeg fortælle Dem, hvad jeg har fået ud af det.

Pigen skriver, at hun er på flugt for nazisterne og at hun behøver hjælp, nu. Derfor er jeg rejst herover.»

Jeg kom inden for, konen ville lave kaffe, men jeg afslog, idet jeg sagde: «Det er for risikabelt at blive for længe her, har De et „sikkert sted? Jeg forlanger intet, jeg kan sove på et høløft, hvis det skal være.»

Straks efter forlod vi dette hjem og manden fik banket andre op, og uden særlige dikkedarer blev jeg vist op på et værelse.

Manden havde på vejen forsøgt at udfritte mig, men jeg afslog, det må vente til, vi er i sikkerhed.

Min tysk – jødiske sommerflirt, som blev til et venskab og en flugt til Sverige, også for hendes 21 lidelsesfæller. Havde hun kunnet vente til en beskidt krig var ovre, var hun måske blevet min kone. Men ak og ve – da jeg traf hende igen, havde hun den herligste runde mave.

«*Hvordan vil du hjælpe pigen?*» spurgte han.

«*Hvad med lidt mad?*»

Jeg har hverken fået vådt eller tørt siden i middags.» Jeg fik mad.

«*Jeg vil tage hende og veninden med mig til København og derefter sende dem til Sverige.*»

«*Har du mulighed for at få dem til Sverige?*» «*Ja!*»

«*Det er farligt,*» sagde han, «*tænk på kontrollen ved Store Bælt.*»

Jeg havde studeret alle gestapofolkene der og de tyske vagtposter, men mente nok, at chancerne var rimeligt store.

«*Hvad er alternativet,*» spurgte jeg.

«*Ja, ser du problemet er ikke, at der kun er to, der er to og tyve, som vi gerne skulle have til Sverige,*» åbenbarede han.

«*Hvis vi kan få dem til København, tror jeg også, vi kan få dem over på om på, men det, som det kommer til at knibe mest med, er at gemme dem på sikre steder,*» var min kommentar.

Vi blev enige om, at sove på det.

«*Jeg skal også ringe til København. Hvor kan jeg ringe sikkert fra?*»

«*Her!*» «*Ja, tak, men er centralen ikke manuelt betjent? Kan man ikke fastslå, hvorfra og hvorhen der ringes? Yderligere kan telefonistinden vel lytte med? Der må være andre muligheder.*»

«Du kan tage ind til Vejle og ringe derfra.»

«Det duer ikke, hvis jeg spadserer rundt i dette hul i dagslys, vil Gud og hvermand, inden en kat har slået en prut, vide og snakke om, at noget usædvanligt er på færde. Jeg går kun ud i mørke og ellers kun, hvis der ingen andre muligheder er.»

«Du er meget forsigtig, unge mand.»

«Ja, sagde jeg, det gælder om at overleve.»

«Hvornår vil du ringe?»

«Klokken 6,15 i morgen tidlig.»

«Godt», sagde han, «jeg vil finde ud af, hvem der passer centralen i morgen tidlig, og give besked, så dine samtaler ikke kan spores senere.»

Der var klar bane, jeg ringer og får fat i far inden han drager på arbejde og fører den sædvanlige blomstertale, men her drejede det sig om, at jeg havde 22 kasser meget billig frugt, som ikke kunne holde sig ubegrænset, om han var interesseret. Igennem telefonen kunne jeg ligefrem høre ham tænke, så sagde han bare:

«Ja, det er jo svære tider, og det er meget at slæbe på, kan du ikke ringe og give besked om, hvornår du kommer? Mor vil være hjemme hele dagen, så du kan bare give hende besked, men det bedste sted er Valby Station, så vil vi være klar til at bære de mange kasser frugt væk for dig.»

Allerede kl. 6,30 kunne jeg give besked, at hvis vi kunne være på Valby Station i aften, ville der være folk, som tog sig af det videre fornødne. Vi begyndte at planlægge transporten og få timer senere var man i gang med at få disse typiske jøder til at ligne ariere, germanske mønsterdyr.

Resultatet var mildt sagt skrækkeligt, de osede simpelthen langt væk af at være jøder.

«Kan jeg på et tidspunkt give dem en samlet instruktion, om, hvordan de skal gebærde sig?»

Det var i orden. Vejlefolkene havde allerede skaffet jernbanebilletterne og mor havde fået ankomsttiden i Valby. Jeg slog fast ikke én, men mange gange, de måtte ikke gå i flok, de skulle gå enkeltvis, men hele tiden mænge sig med andre passagerer. De måtte ikke snakke.

Hvis de blev tiltalt, skulle de vise, at de var døve. Alle havde gyldige, men falske legitimationskort med pæredanske navne; dumme var de ikke i Vejle.

Når de skulle skifte tog, måtte de ikke klumpe, de skulle fordele sig i forskellige vogne, de måtte ikke være bange eller vise, at de var det. Se kække ud og I overlever. Bliver een tilbageholdt, fortsætter I andre, ingen panik.

Nu tegnede jeg på et stort stykke papir, hvordan man kom om bord og fra borde ved Store Bælt, hvor jeg havde observeret vagtposter og gestapofolk. Da jeg nævnede dette, og at man af og til havde kropsvi-sitering var de godt nok ved at gøre i bukserne. Hvis vi kommer fra hinanden skal I søge til Lyshøjgårdsvej, den går parallelt med Valby Station, der vil i de næste dage være folk, som vil opsøge jer for at få jer videre.

Kodeord: **Præsten**. Når vi kommer til stationen siver I op og går højt to og to ned ad gaden og holder øje med, om der er folk, der iagttager jer, måske skal I passere dem flere gange. Folkene kan være børn, ældre mennesker, mænd eller kvinder. Kodeordet Præsten vil blive besvaret med **frugt**. Vi aftalte, hvornår vi skulle mødes på Vejle Banegård, ikke for tidligt og fremfor alt ikke for sent. Da vi har passeret Lillebælt, kommer togføreren ind med min veninde; han vil gerne snakke lidt med mig. Han siger:

«De unge er meget nervøse og det forstår jeg godt, men hvis du kan få dem til at gøre, som jeg siger, er der ingen problemer.»

Vi fulgte nu, alle hans små fif og fiduser og står sikkert af, langt om længe med flere timers forsinkelse i Valby. Partikammeraterne (medlemmer af D.K.P. Danmarks Kommunistiske Parti) havde blomstret i timer uden at brokke sig og nu gik det bare stærkt, de unge nåede dårligt ned i gaden, før der var kontakt, op i sporvognene og væk var de.

Næste nat kom halvdelen over fra partiets rute i Kastrup.

Natten efter kom resten over.

Dora Thing træder vande i Øresunds iskolde vand

Børge Brandts kone, Dora var som sin mand jagtet af Gestapo, men nu kom et problem mere til, nemlig jødeforfølgelserne, hun var jøde. Jeg har fået flugten fortalt af flere forskellige venner, men jeg vil også have Doras egen beretning, hvis hun da er i stand til at fortælle om sine mere end grufulde oplevelser.

Derfor vil jeg besøge Dora på det ældre hjem, hvor hun bor nu efter længere tids svær sygdom. Her er beretningen, som jeg har fået den fortalt af andre. Man beslutter, at hun skal til Sverige, og Brandt skaffer en transport, som skal afgå fra Espergærde.

Efterkrigstidens historieskrivning har to omdrejningspunkter:

1. Krigsforbryderne havde ingen onde hensigter, tvært imod forsøgte de at være jødernes velgørere. Det fik en af dem en medalje for af kongen efter krigen.

2. Hvis frygten for krematorieovnene var ubegrundet hvorfor blev jøderne så ikke hjemme i vor fælles andedam? Antallet af omkomne under den desperate flugt er usikkert, men skal ifølge nogle kilder være omkring 80.

Da Dora står på stranden med sit spædbarn i armene, klar til at gå om bord, bliver hun og 7 andre skubbet til side, der er nemlig dukket nogle velhavende jøder op med nogle meget store poser penge. Nogle af folkene, der har stået for transporten, haler en gammel, mølædt pram frem, den har ligget på land i så lang tid, at træet er udtørret og den er læk (utæt) som en gammel si.

Om transportfolkene fremskaffer dette mordredskab af en pram af menneskekærlige grunde, tvivler jeg meget stærkt på, de kan ikke have været uvidende om bådens uegnethed og at den ikke kunne gennemføre turen, slet ikke så overfyldt med folk, som den blev. (8 personer i en pram af denne størrelse var 6 for meget.) Det har snarere været en nem, gratis og bekvem måde, at få besværlige vidner væk på.

Skulle man rejse en kriminel sigtelse mod disse fædrelandskæmpere, ville den sandsynligvis lyde på overlagt mord og drabsforsøg. Efter at have gravet og efterforsket i denne gruppes meritter, sidder jeg nu med en fornemmelse af, at gruppen ikke blot har røvet og plyndret flygtningene på stranden, men været skyld i fleres død, og at de, når flygtninge var bragt væk og af vejen i Sverige, har røvet i deres tomme boliger.

Tilbage til Dora og hendes barn; i prammen fosser vandet ind gennem de utætte bord og snart begynder to ældre ortodokse jøder at øse på livet løs med deres hellige klenodier – deres stive hatte.

Men, ak forgæves, kulden, mørket, det stigende vand gør sit og pludselig ligger man ude i det isnende, kolde vand.

Doras spædbarn (Jette), har en kvinde, som holdt det bedøvede barn, kort forinden smidt overbord. Doras broder dykker og får på mirakuløs vis fat i ungen. Men er hun død? Tre flygtninge druknede.

En dansk fiskekutter dukker op, de overlevende bliver samlet op. De bønfaller skipperen om at sejle dem til Sverige eller sætte dem over på en svensk fiskekutter, der lå i området. Han afslår, han vil aflevere dem til myndighederne i Danmark.

Et hidsigt skænderi opstår mellem skipper, som i begyndelsen helt nægter overhovedet at yde hjælp og besætningen, som i utvetydige vendinger truer skipperen og kalder ham et nazisvin. Men som god, dansk lovlydig borger afleverer han dem til myndighederne; i dette tilfælde Gud være lovet, til det danske Søpoliti.

Herfra bliver de bragt til et hospital for at blive behandlet.

Da de er kommet nogenlunde til hægteerne, dukker en fra hospitalspersonalet op og siger: „*«Her er for farligt for jer at være. Det er bedst, I kommer hjem til mig.»*

Her overnatter de, men til deres skræk dukker to uniformerede, granvoksne danske betjente op næste morgen og beder dem følge med. De bliver anbragt i en af Søpolitiet patruljebåde. I nærheden af svenskekysten prajer betjentene en svensk fiskerbåd. Den bliver de sat over på; de overlevede krigens rædsler.

Når jeg nævner dette, skyldes det, at jeg gang på gang beskriver offentligt ansatte meget negativt, særligt folk inden for politi og forsvar; dermed gør jeg mig skyldig i at tegne et alt for unuanceret billede, heller ikke her er sandheden hvid eller sort.

På besøg hos Dora

Dora blev glad for at se mig, vi var gamle venner, et varmt, dejligt møde. Dora læser, hvad jeg har skrevet og ud fra, hvad vi fik snakket om, er her et: Ultrakort resume af flugten

På stranden betaler en kvinde 16.000 kr. til transportfolkene, hvilket får til resultat, at Dora med sit spædbarn og 7 andre flygtninge skubbes til side og står hjælpeløse på en øde strand i efterårsmørket.

Et let bytte for de tyske patruljer. Prammen, tror Dora, blev fremskaffet af andre personer end transportfolkene.

Den tror jeg ikke på

Da Jette bliver smidt overbord, dykker Doras broder, finder spædbarnet og overgiver det til Dora, hvorefter han med sin kone smider tøjet for at svømme til Sverige. De bliver dog senere fundet, nøgne og nærmest livløse på stranden ved Espergærde og bringes til det samme hus, som Dora og Jette senere dukker op i.

Den danske fiskerbåd samler folk op, men tre af de 8 var druknet. Nogle få ejendele fiskes op, men forsvinder senere. Dora bliver efter krigen kontaktet af dansk politi; de spørger, om hun vil rejse tiltale for tyveri mod besætningen. Det vil hun ikke, for som hun siger, hvad betyder jordisk gods, de reddede trods alt vort liv.

Om bord truer besætningen skipperen, som er nazist; ingen er i tvivl, makker han ikke ret, vil de bruge vold, sagt på almindeligt dansk, der er ret store øretæver i luften. Her er deres grænse, tolerancetærskel om man vil. Flygtningene bringes til Helsingør og Dora mener, at det er redningsfolk (fra Falck – Zonen), der bringer dem videre til sygehuset.

Her får de lidt væske i Jette, som var bedøvet af sovemedicin og først nu bliver Dora klar over, at hendes barn er i live. Tyskerne har fået færten af hele affæren og snuser rundt på hospitalet, men uden held.

Gestapo havde på hele nordkysten indsat særlige enheder, disse talte mange danske forrædere, som fangede en meget stor flygtningetransport i Gilleleje). På døren ind til Doras sygestue har en sygeplejersker anbragt et skilt, hvorpå der stod,

må ikke forstyrres.

Nogen dukker op og de anbringes i et privathjem, som tilhører en mand, som Dora kalder hollænderen. Næste morgen afhentes de og køres i en skraldevogn, gemt under en presenning til et psykiatrisk hospital. (Det må være Montebello) Efter nogen ventetid bringes de til havnen og kommer i en eller anden båd.

Flere gange spørger jeg Dora, hvad var det for en båd, en fiskerbåd? En patruljebåd fra det danske kystpoliti? Men det ved Dora ikke. Hvorfor dog ikke?

Forklaringen er simpel.

For Dora fortæller lidt senere, at da de ankommer til Sverige, må hun bæres i land, da hun er ude af stand til at gå selv. Virkningerne af flugten har chokeret denne sunde, raske kvinde i en sådan grad, at hun nærmest er lammet.

«Dora, kan du fortælle mig, hvorfor Brandt ikke har ryddet op i butikken af transportfolk? Var den gruppe, jeg var i på det tidspunkt, sat på opgaven, havde vi skudt dem på stedet, ingen tvivl om det, vi havde ikke spurgt først.»

Dora fortæller dog, at lederen af transporten havde været så skræmt, at han ikke turde vende tilbage til København, før han vidste, at Dora og Jette havde overlevet.

Transportlederen arresteres kort tid efter af tysk politi anklages for simpel kriminalitet, stilles for en tysk krigsret, idømmes dødsstraf, benådes, men sendes i tysk tugthus. Man måtte give tyskerne ret, anklagerne mod transportlederen var korrekte; røverierne var foretaget med det ene formål at berige sig selv.

Hvad tyskerne ikke opklarede var, at denne bande, så snart de havde sendt flygtningene til Sverige, brød de ind i de forladte hjem og ribbede dem.

Jette og min mor, Else

Under en transport ved Syrefabrikens bro (Kaldes i dag Femøren) dukker en tysk patrulje op og der skydes. Transportfolkene var af hensyn til flygtningene ubevæbnede.

I mørket spredes man for alle vinde og en kammerat snubler over en bylt i sandet.

Han bukker sig og samler et lille barn på omkring et år op og stikker af. De fleste flygtninge var vadet ud og hoppet om bord. Da de er fra land opdager en moder, at hendes barn ikke er med.

Der udspilles naturligvis nogle sindsoprivende scener, men at vende om, kan der ikke være tale, det vil være den sikre død for alle. Hun bliver bragt til tavshed, for de tyske marinefartøjer havde lytteudstyr, det gælder om at være helt stille. Det lille barn er stille, det sover.

For at ungen ikke skulle begynde at hyle og skringe i afgørende situationer under flugten, havde man givet det sovemedicin.

Barnet var et af nazismens ofre, det vandrede fra den ene fattige familie til den anden, men en dag dukker min mor Else op, og ser ungen køre rundt på sin potte på gulvet.

Børnesår i ansigtet, en numse så rød, at den var en bavian værdig; forkølet med snottet drivende ned over forgrædte kinder.

Mor får historien og for at gøre den meget kort, tager mor straks ungen under armen og passer det til krigen slutter. Via Røde Kors sendtes besked til Sverige. Efter krigen blev barnet forenet med sine lykkelige forældre; at hun havde glemte alt om sine forældre og hellere ville blive hos Else, er en helt anden historie.

På et noget senere tidspunkt har mor besøg af Gestapo, de ville gerne tale med far. Da de er gået, ryster mor endnu af skræk. Selv den største idiot af en Gestapomand må da kunne se, at barnet er jøde.

Hvad gør Else? Hun går til præsten og beder ham skrive barnet i kirkebogen, således at mor fremstår som moderen og således, at hun kan få de nødvendige papirer og rationeringskort.

Præsten afslår, *«det må man ikke, det er imod loven»*.

«Hvilken lov?» spørger mor.

«Jeg må følge loven», siger præsten.

Nogle dage efter møder jeg mor, jeg skal have skiftet vasketøj. (Jeg levede under jorden.)

Hun er stadig vred, mildt sagt fnysende arrig. I ret kraftige, saftige vendinger beretter hun, hvordan hun fik det elendige skvat af en præst til at makke ret. Det meste kan ikke gengives på tryk, men kernen i det er, at hun fortæller denne kirkens mand, fårenes hellige hyrde, at over de jordiske love og forordninger, som han kunne tørre sig med et vist sted, var der andre love, nemlig Guds Love, men det var måske forbigået hans opmærksomhed, selv om han var præst.

«Du skal elske din næste,» sagde mor og rakte barnet frem, *«dette er din næste, vil du tage ansvaret for, at dette lille barn, skal falde i hænderne på de tyske forbrydere?»*

Han må have bævet, for da hun fortalte ham, at hvis han ikke gav hende papirerne nu og skrev, hvad der skulle skrives i kirkebogen, ville hun bede sin mand og sin søn om at skyde hovedet af ham.

De to ved, at jeg er en god kristen og et fredeligt menneske, der hader blodsudgydelse, så når jeg beder dem om det, vil de gå i gang, og du får ikke solen at se i morgen. Han skrev.

En mors angst – min søster fortæller

Stimmungsbericht

Kvindens rolle og indsats i modstandskampen og de belastninger, de var udsat for er meget lidt omtalt i historiebøgerne – derfor dette input.

Gruppen holder møde hjemme hos os i det lille kammer. Stille, med dæmpede stemmer drøfter og planlægger vi en aktion. Da vi er færdige med mødet, og de forskellige kammerater er på vej ud, dukker mor op og tager fat i gruppelederen og forbyder ham at lade mig deltage i den planlagte aktion.

«Det er uansvarligt at bruge børn til noget, som der er indført dødsstraf for.»

Hun er vred, ophidset, nærmest hysterisk, hun er bange.

Kammeraterne lister stille af, jeg er flov, men nu viser gruppelederen en anden side af sit format. Stille og roligt forklarer han mor, at hun ingen grund har til at bekymre sig, det, Aage skal, er stort set helt ufarligt, han skal bare være en slags bydreng, og hun kan stole på, at alle kammeraterne vil passe godt på mig. Hun falder til ro, og lederen siger pænt farvel.

Det blev det sidste møde i mit hjem. Min søster har efter krigen fortalt, at mor havde stået bag et forhæng og lyttet. Som de fleste kvinder var hun utroligt nysgerrig.

En aktion, som blev udført ved nattetide, går fuldstændig galt. Alle spredes, jeg gemmer mig i den tro, at flere kammerater er dræbt eller taget til fange, muligvis såret under skyderiet. Jeg ringer hjem for, at far kan lade beskeden gå videre, jeg er på fri fod og i live. Lederen dukker op og spørger efter mig, far kan fortælle ham, medens mor hører på, at jeg på et bal har truffet en dame, som har inviteret mig med hjem. Da lederen er gået, går mor i panik, griber fat i far og siger:

«Det er jo løgn, hvor er min dreng?»

Den uvidenhed kvinderne svævede i time efter time, dag efter dag, forstår jeg kun alt for godt; jeg føler selv, at den værste periode for mig var efter Lille Svends død, hvor jeg ledede flere grupper og derfor var afskåret fra at deltage i mange af deres aktioner.

Fra Annas dagbog

Anna var én af de 6000 jøder, der ved flugt til Sverige undgik de nazistiske dødslejres krematorieovne. Ilde berørt af den stående diskriminerende debat omkring bekvemmelighedsflygtninge i dagens Danmark beslutter hun i 1993 i en alder af 62 år at beskrive sin og familiens flugt for sine børnebørn.

Afskrift i uddrag.

«Her i 50-året for min flugt til Sverige synes jeg, at også mine børnebørn skal høre min historie, som desværre er lige så dramatisk, som dem vi har hørt og læst om i denne tid, ingen løftet pegefinger, men måske en hjælp til at se flygtningeproblemer i et andet lys.

Min mor og far havde som de kongelige bestemt sig for at rejse hver for sig. Min far betalte for hele sin egen familie og min mors, da han var den eneste, der var i stand dertil. 22.000 kr.

Jeg har altid været vred over ordet bekvemmelighedsflygtning.

Nåh! De har råd til flybillet osv..

Nå, men vores familie blev skilt, således at min mor, min bedstemor (100 kg.), min søster Paula på 7 år, og jeg, der var 11, skulle holde sammen. En nat blev vi tilbudt af skoleinspektør Fredebo på Skolen ved Sundet at sove i et glashus, som var sovesal på svagbørnsskolen.

Den nat blev der luftalarm, det var uhyggeligt, der var meget åbent og ingen gardiner. Næste formiddag var vi hjemme i lejligheden på Højdevej, og det var godt, vi ikke havde været der om natten, for tyskerne havde været der.

De havde stjålet nogle kaffebønner, som min mor havde i flasker i spisestuens skænk. I løbet af eftermiddagen samledes mange af familien hjemme hos os, og jeg husker, at min bedstefar, som var mest hellig, sagde, at vi skulle spise som jøderne havde gjort, da de skulle ud af Ægyptens fangenskab. Det gjorde vi så. Bagefter var det tid til at tage af sted.

Vores gruppe skulle til Skøjtevej i Kastrup. (Denne vej ligger lige ved Kastrup Fiskerihavn ÅaS) Vi havde så meget tøj på, som vi kunne have, og vore skoletasker og lignende fyldt med andet.

Da vi kom derud, blev taskerne taget fra os med den begrundelse, at de ville vække for megen opsigt. Vi gik så mod havnen. Undervejs var vi ved at møde en tysk razzia, men nogle flinke mennesker, han var

postbud, trak os ind i deres bryggers, og der stod vi til militærkøretøjerne var kørt forbi. Derefter gik vi ned til havnen, blot for at erfare, at den fisker, vi skulle have været med, var sejlet pga. razziaen.

Det viste sig bagefter, at min mors søster, hendes mand og deres datter havde tryglet fiskeren om det (at sejle uden resten af familien, ÅS), da noget lignende var sket for dem aftenen før.

Min mor og hendes søster var siden da ikke på talefod. Det, jeg nu husker, er min mor gående fra båd til båd og tigge om at komme med. Endelig var der en tyk fisker, der forbarmede sig og sagde, at han nok skulle gøre regnskab med fiskeren fra Skøjtevej. Vi blev sammen med mange andre lempet ned på dækket og fik presenninger over os.

Jeg husker, at min mor kaldte på min søster Paula, som ikke svarede, da en tyk mand lå ovenpå hende. Senere blev min mor klar over, at hun var med om bord.

Det må have været blæsevejr, for da vi sejlede, slog søer ind over dækket, og vi var totalt gennemblødte, så Paulas og min fine rundskårne brune frakke, der var lavet af cellulid, blev aldrig til frakke igen.

Da vi var tæt på Sverige, kunne vi rejse os. I havnen i Limhamn var der højt op. En mand tabte sin hat på vejen op, forsøgte at få fat på den, og da husker jeg, at jeg hørte det første svenske ord „kaput” fra en af dem, der stod oppe på land.

Vi blev nu ført til en skole (måske en handelsskole), hvor vi skulle sove. Det jeg husker bedst er, at vi skulle sove på papirlagner.

Næste dag gik vi en tur i Limhamn og nogle unge mennesker stod hånende i en opgang og vrængede: «Juden.»

22 måneder er Anna i Sverige og går i forskellige skoler medens forældrene tager forskelligt arbejde. (Som skræddere på konfektionsfabrik, tjenere på et herresæde og sidst som skovarbejdere.)

Da vi kom hjem efter kapitulationen, havde det ikke været muligt at holde vores lejlighed, selv om min fars revisor, Bonde havde betalt husleje hele tiden. I den første måned boede vi på en skole i Holte, indtil vi fik en lejlighed på Peder Lykkesvej. En bekendt til familien Fabricius, havde vore møbler i Badstuestræde.

Hvordan de var havnet der, ved jeg ikke, men jeg husker, at der var skudhuller i den føromtalte skænk med kaffebønner.

Det hed sig, at da tyskerne kom igen natten efter, var de så ærgerlige over ikke at finde os, at de plaffede løs på dette møbel.

Jeg var nu 14 år og begyndte efter sommerferien i min gamle klasse på Skolen ved Sundet, fik mellemskoleeksamen og gik i lære i min fars butik.

Jeg kan huske, da vi blev klar over at tyskerne ville starte jagten på os jøder, at familien da diskuterede, om man kunne gemme sig i et sommerhus i Kikhavn ved Hundested, og at jeg med en 11 år gammel piges måde at tænke på var bange for at blive »snydt» for en udlandsrejse.

Senere, år senere, da jeg ammer min datter Lisbeth, gik det op for mig i al sin gru, hvad de voksne havde været igennem. I nazisternes terminologi var hun, mit spæde barn, halvjøde og skulle som sådan have været forfulgt og udryddet.

Da gik det først op for mig, at det var totalt uskyldige, det var gået ud over, for dette lille barn kunne da ikke være skyldigt i noget som helst. Som 17 årig traf jeg Bent». Afskrift slut

Danskeres holdninger og indsats under jødeforfølgelserne

Billedet af danskernes indsats er som alt andet vedrørende besættelsen tegnet generelt i sort og hvidt, men ved jødeforfølgelserne er billedet et andet. Det hvide i billedet toner overbevisende frem, med grå stænk ganske vist.

Den enes nød - død, den andens brød

Min gruppe bliver bedt om at tage sig af to forskellige hold fiskere, som udover at tage sig godt betalt også røvede og stjal fra flygtningene. Man fortalte os, at de ikke alene lænsede jøderne for kontanter, men også beslaglagde ringe, smykker og hvad de ellers havde af værdi.

Flygtninge uden værdier afviste de. Det ene hold, som opererede fra Sundby Sejlklub på Amager kunne træffes i et stort forlystelsesetablissement, Hollænderbyen, skidefulde med ludere på skødet, strøende om sig med penge og pralende åbenlyst af deres gerninger.

Gruppen passede dem op, visiterede dem, beslaglagde to skydere og bragte dem til et kolonihavehus. Det var voksne folk, de var hverken mundlamme eller til at kyse, men vor ordre var:

«Løb ingen risiko, pløk dem, hvis det er nødvendigt. De er snakkehoveder, de er til fare for modstandsarbejdet.»

Da vi har bakset lidt med dem, tager en kammerat og han må givetvis have været med i Spanien sin skyder frem og putter den godt ned mellem benene på den ene fisker og siger:

«Nu må du vælge, jeg er træt af dig, du har to chancer, det bedste for dig er at gøre, som jeg siger, den dårligste er at fortsætte dit fis.

Hvis du ikke holder kæft nu, skyder jeg din røv i laser.»

På denne måde lærte også jeg at holde vanskelige personer op.

Stemningen ændredes og lydige som små lam fulgte de os. Men nu blev jeg igen overrasket over den måde lederen afhørte disse fyre på; det kneb lidt i starten, men efterhånden som situationen gik op for dem, nemlig, at her skulle gøres rent bord.

Hvis de lovede bod og bedring, ville man måske lade dem fortsætte med at sejle flygtninge over, men kun på de betingelser, som modstandsbevægelsen fastlagde. Ellers?

Ingen i kolonihavehuset var i tvivl, heller ikke jeg; disse to gamle partisaner ville ikke betænke sig et sekund, de ville med sindsro ekspedere snakkehovederne over i en anden verden. Rygterne svirrede åbenbart, for da vi kort tid efter tager fat på en anden gruppe i Kastrup Havn, er de blevet meget grundigt informeret og falder helt uden problemer til patten.

De lover bod og bedring og udførte så vidt jeg ved et prima arbejde resten af krigen. Den første gruppe var blevet stukket, de havde næsten bedt om det. Gestapo arresterede dem; de tilstod og røg i KZ-lejr.

1. I det sorte felt har vi tyskerne, og deres nazistiske håndlangere, stikkerne. Disse sidstnævnte blev dog holdt noget i ave.

Modstandsbevægelsens kontante trussel om at aflive stikkere skabte en frygt så stor, at i Frøslevlejren, som var en overgangslejr for fangne modstandsfolk til de berygtede koncentrationslejre, var ikke mindre end to barakker fyldt med stikkere, der frygtede for deres liv, en form for beskyttelsesarrest, om man vil, men her var de da ude af drift, deres skadevirkning var dermed begrænset.

I det grå felt har vi personer, som prøvede at tjene lette penge på medmennesker i nød. Jeg har allerede givet nogle eksempler herpå, men hvor grænserne skal trækkes fra grov udnyttelse til blot at få dækket nogle af sine udgifter, er mere end svær at trække.

Vi må lige huske på, at fiskerne satte hele deres eksistensgrundlag, deres båd på spil. Mange fattige kom over uden at betale så meget som en øre, andre blev ribbet også for deres familiesmykker.

2. I det hvide felt finder du imidlertid størsteparten af danskerne.

Uden at betænke sig gav de familier husly og gemte flygtninge de mærkeligste steder. De gav dem mad ud af utilstrækkelige rationer, ofte i en lang ventetid til den videre transport blev mulig.

I det store og hele kunne en jødisk familie på flugt banke på en dansk dør og få en eller anden form for hjælp. Danskerne hjalp uden hensyn til den risiko, de selv løb. Togbetjenten er et godt eksempel på, at han ikke alene hjalp, men også som de mange, der ikke kunne undgå at få nys om transporter på grund af disses omfang, men som holdt mund og forholdt sig passive.

Havde danskerne, som i andre besatte lande holdningsmæssigt været imod jødernes frelse, havde flugten til Sverige ikke haft så lykkelig en udgang. Personlig er jeg stolt over indsatsen.

I Jerusalem foran Kneset, det israelske parlament, er en Danmarks Plads indrettet med monument som tak og påmindelse om den danske indsats.

Når man sammenligner ganske almindelige danske borgeres indsats mod barbariet for at redde medmennesker i nød med det tyske folks passivitet, dets indsats i opbygningen af det kæmpestore apparat, som dannede baggrunden for og gjorde udslettelsen af millioner af mennesker mulig – med tyskernes tilsyneladende uvidenhed efter krigen og deres forsøg på at spille rollen som de uskyldige, de uretfærdigt forfulgte – de havde jo ikke selv gjort noget – al den stund de inderst inde hele tiden var og for nogens vedkommende stadig er overbevist om, at de ikke kun havde pligt, men også havde været i deres gode ret som overmennesker til at udslette alle – undermennesker –

undres jeg, for,

hvor ligger så bastante forskelle mellem folkeslag?